

poměr hornin od horších k lepším 48 : 4.5 : 47.

U pásma 3 má výplň vlastnosti jilovité zeminy s úlomky.

V obr. 3 jsou vykreslena některá z vypočtených posunutí bodů masivu při myšleném zvýšení tíhy o 5 %. Ukazuje sa, že opět jde o případ, kdy přemístění směřují strmě do masivu a ne ze svahu ven. Při tom vypočtený součinitel bezpečnosti podél horní plochy 4 je

2.46, podél spodní plochy 4 je 2.92 podél plochy 3 je 1.34. Sovětskými znalci požadovaný součinitel byl 1.3.

Zdá se, že i tento nález vhodně doplňuje výše uvedené meze: 2 pro jily, 1.5 pro svahy s jilem, ale převážně s polohami šterku, a konečně 1.3 pro skalní horniny.

Recenzoval O. Tavoda

RECENZIA

N. L. Dobrecov: **Vvedenije v globalnuju petrologiju**

Sibírska filiálka vydavateľstva Nauka v Novosibirsku vydala v polovici roka 1980 knihu vedúceho predavateľa modernej sovietskej petrologickej školy.

Nikolaj L. Dobrecov, nositeľ Leninovej ceny za vedu, autor, spoluautor a spolueditor mnohých moderných monografií a syntetických prác (N. L. Dobrecov — V. V. Reverdatto — V. S. Sobolev et al.: *Facij metamorfizma*, 1970; N. L. Dobrecov — V. S. Sobolev — E. N. Ušakova: *Teoretičeskije osnovy metamorfizma*, 1974; N. L. Dobrecov et al.: *Problemy petrologiji zemnoj kory i verchnej mantii*, 1976; V. S. Sobolev — N. V. Dobrecov — N. V. Sobolev: *Glubinnyje ksenolity i verchnaja mantija*, 1975; A. F. Belousov — N. L. Dobrecov — T. A. Dodonova et al.: *Vulkaničeskije asociacii dokembrija Uralo-Mongoľskoj provincii*, 1976 a mnoho ďalších prác základného významu), vo svojom najnovšom diele rieši globálne problémy petrologickými metódami či z aspektov petrológie. Petrologiu pritom definuje ako „...teoretické zovšeobecnenie údajov o zložení, stavbe a vývoji Zeme (najmä jej tektonosféry) a planét zemskej skupiny.“

Recenzovaná publikácia má 5 základných kapitol. V prvej autor zhrňa a zovšeobecňuje poznatky o zložení slnečného systému a analyzuje rozličné modely agregácie zemskej hmoty. Dospel k záveru, že najpravdepodobnejšia je predstava o pôvodne žeravom charaktere Zeme a opodstatnenosti úvah o jej zložení blízkom uhľikátym achondritom. V druhej kapitole preberá súčasné poznatky o „vrstvovej“ stavbe Zeme, problémy gravitačnej diferenciácie a geochemickej evolúcie Zeme. Z hľadiska riešenia konkrétnych úloh späťých s výskumom istého územia sú najdôležitejšie kapitoly 4 a 5. Obsahujú rozbor problematiky spätosti geodynamických a petrogenetických procesov, problémy formovania

kôry kontinentálneho (s osobitným zreteľom na vznik granitov) a oceanického typu (najmä s ohľadom na problematiku ofiolitov, formovanie oceanickej kôry a problémy aktívnych zón zemskej kôry). Ako sám autor v úvode uvádza, ide o výber niektorých problémov globálneho petrologického charakteru. Preto v práci nemožno hľadať návod na riešenie konkrétnych problémov malých území či špecifických problémov stavby alpinotypných pohorí.

V publikácii je napriek tomu množstvo námetov najmä pre prácu petrológov, ale aj geofyzikov či geológov tektonikov, ktorí sa zaoberajú najmä štúdiom erupívnych a metamorfovaných komplexov. Rozsah našej recenzie nedovoľuje vyzdvihovať ten či onen aspekt či náhľad autora, resp. jeho prístup k riešeniu problematiky. Obmedzíme sa iba na konštatovanie, že sa v nej definujú aj niektoré nové pojmy súvisiace s procesmi v spodnej časti kôry, resp. vo vrchnom plášti napr. paratexia (proces „presakovania“ taveniny cez nepretavenú časť plášťa a spodnej kôry) a iné.

Je prirodzené, že pri pozornom preštudovaní obsiahleho materiálu spracovaného na malej ploche 182 strán knihy môže čitateľ kde-tu nájsť aj niektoré nepresné či diskutabilné formulácie, príp. môže mať námietky voči niektorým „preplneným“ diagramom, v ktorých sa pre množstvo údajov ťažko orientovať a pod. Ale drobné nedôslednosti nijako neznižujú veľmi dobrý dojem z recenzovanej publikácie, ktorá nesporne vhodne vyplňa citeľnú medzeru v petrologickej literatúre.

Záverom vyslovujeme želanie, aby sa kniha N. L. Dobrecova dostala aj na náš trh a aby si čo najviac záujemcov o globálne petrologické problémy našlo čas preštudovať si ju. Problematika, ktorú publikácia obsahuje, i jej interpretácia si to plne zaslúžia.

D. Hovorka